

2.1 BAZE PODATAKA

U sistem uzajamne katalogizacije uključene su:

- bibliografske baze podataka,
- normativne baze podataka,
- arhivske baze podataka.

Uzajamna bibliografska baza podataka COBIB, lokalne baze podataka i baza podataka CORES deo su svih sistema COBISS.

2.1.1 Bibliografske baze podataka

COBIB je uzajamna bibliografska baza podataka koja sadrži bibliografske podatke i zbirne podatke o fondu, dodate iz svih lokalnih baza podataka.

Lokalne baze podataka su baze podataka pojedinih biblioteka. Svaka lokalna baza podataka sama za sebe predstavlja celinu (tj. katalog biblioteke), a u odnosu na COBIB je njen deo.

Unos podataka o bibliografskim izvorima odvija se u COBIB-u, a istovremeno se zapis upisuje i u lokalnu bazu podataka. Za isti bibliografski izvor u lokalni bazi podataka i COBIB-u kreira se samo jedan zapis koji je zatim, preko COBIB-a, na raspolaganju svim bibliotekama u sistemu COBISS.

CORES je specijalizovana baza podataka koja sadrži podatke o sadašnjim i bivšim urednicima i drugim osobama te korporacijama koji učestvuju u nastajanju kontinuiranih izvora. Za pojedini kontinuirani izvor postoji jedan zapis koji sadrži osnovne identifikacione podatke i podatke o odgovornosti. Baza se ažurira tekuće, i to za potrebe vođenja personalnih bibliografija.

ELINKS je baza podataka o internet linkovima na elektronske publikacije. Prvenstveno obuhvata internet adrese serijskih publikacija i elektronskih knjiga do kojih je omogućen pristup ograničenom broju korisnika, na osnovu različitih ugovora između bibliotečkih konzorcijuma i ponuđača informacionih servisa. Baza podataka takođe obuhvata internet adrese drugih elektronskih publikacija.

2.1.1.1 Strane bibliografske baze podataka

Programska oprema COBISS omogućuje preuzimanje zapisa iz drugih uzajamnih bibliografskih baza podataka u mreži COBISS.Net i drugih stranih bibliografskih baza (Online katalog Kongresne biblioteke, WorldCat, ISSN).

COBISS.Net je naziv mreže koja međusobno povezuje autonomne (nacionalne) bibliotečko-informacione sisteme COBISS različitih država i njihove informacione sisteme o istraživačkoj delatnosti. *Sporazum o uspostavljanju mreže COBISS.Net* i slobodnom protoku bibliografskih zapisa, koji se kreiraju u autonomnim bibliotečko-informacionim sistemima Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Slovenije i Srbije, potpisan je u

Beogradu februara 2003. godine, a novembra 2006. godine sporazum je potpisala i Nacionalna biblioteka Bugarske. Po posebnom ugovoru između IZUM-a i Akademije nauka Albanije, početkom decembra 2012. godine uspostavljen je i u mrežu COBISS.Net uključen sistem COBISS.AL u koji su se uključile i druge albanske biblioteke.

ISSN je baza podataka koju održava Međunarodni ISSN centar u Parizu. Svaki ISSN, koji je dodeljen serijskoj publikaciji, registruje se u međunarodnoj bazi podataka koja se zvanično naziva ISSN registar, a koja je svojevrmeno bila poznata kao International Serials Data System. Baza podataka se konstantno dopunjuje i ima godišnji prirast između 40.000 i 60.000 ISSN-ova, što odgovara istom broju zapisa za publikacije. Za oblikovanje i održavanje baze podataka ISSN zaduženi su nacionalni i regionalni ISSN centri. Posebnim aranžmanima su u sistem uključene i države koje formalno nisu članice međunarodnog centra.

Ako je biblioteka potpisala ugovor s ponuđačem baze podataka, zapisi se mogu preuzimati i iz međunarodnog kataloga WorldCat (OCLC).

WorldCat je online uzajamni katalog u kojeg je uključeno više od 10.000 biblioteka iz celog sveta, koje su povezane sa OCLC-om (Online Computer Library Center). Katalog sadrži zapise za svu vrstu građe na najrazličitijim jezicima. Zapisi, koji su u formatu MARC 21, uređeni su prema različitim kataloškim pravilima. Prilikom preuzimanja u COBIB i lokalnu bazu podataka, podaci u zapisima konvertuju se u format COMARC/B.

Online katalog Kongresne biblioteke (Library of Congress Online Catalog) je bibliografska baza podataka Kongresne biblioteke (Library of Congress), koja predstavlja istraživačku biblioteku američkog kongresa i ujedno je najveća biblioteka na svetu. Katalog sadrži više miliona zapisa za različitu vrstu građe na različitim jezicima, prvenstveno za monografske publikacije, rukopise, fotografije, kartografsku građu, video i zvučne snimke. Zapisi su u formatu MARC 21 i urađeni su prema anglo-američkim kataloškim pravilima (AACR). Prilikom preuzimanja u COBIB i lokalnu bazu podataka, podaci u zapisima konvertuju se u format COMARC/B.

2.1.2 Normativne baze podataka

Normativne baze podataka namenjene su normativnoj kontroli imena, poput ličnih imena, naziva korporacija, naslova, predmetnih odrednica, geografskih naziva itd. Njihovo uključivanje u sisteme COBISS odvija se postepeno i na različite načine.

Tokom 2003. godine u COBISS.SI uključena je baza podataka **CONOR.SI** koja sadrži normativne zapise za lična imena i nazive korporacija koji se pojavljuju kao autori u bibliografskim zapisima. Polje za autore može se povezivati s pripadajućim normativnim zapisima.

U COBISS.SI predviđena je i normativna kontrola predmetnih oznaka. U Sloveniji se u tu svrhu razvija *Opšti rečnik COBISS.SI (SGC)*¹. Normativna

¹ Naziv u originalu: *Splošni geslovník COBISS.SI (SGC)*

baza podataka **SGC** sadrži zapise za predmetne pristupne tačke na slovenačkom i engleskom jeziku. Osnovu čine zapisi za porodična imena, opšte i geografske nazive. Osnovu za izgradnju normativne baze podataka **SGC** predstavlja prevod datoteke Sears H. W. Wilsona iz 2001. godine u kojoj su se nalazili zapisi za predmetne pristupne tačke iz publikacije *Sears List of Subject Headings* iz 2000. godine. Programska oprema COBISS za sada omogućuje samo pretraživanje i navigaciju po **SGC**-u, a normativna kontrola predmetnih oznaka još nije uspostavljena. COBISS3/Katalogizacija omogućuje i redakciju **SGC**-a koju obavlja urednički odbor rečnika.

Nakon uspostavljanja sistema uzajamne katalogizacije u Bugarskoj, konverzijom su, pored lokalne baze podataka i COBIB-a uspostavljeni i normativna baza podataka za lična imena i nazive korporacija (**CONOR.BG**) te normativna baza podataka za predmetne pristupne tačke (**COSUB.BG**). Bibliografski zapisi su povezani samo sa zapisima iz **CONOR.BG**, a ne i sa zapisima iz **COSUB.BG**.

Normativna kontrola ličnih imena uspostavljena je i u COBISS.AL.

U Srbiji takođe postoji normativna baza podataka za lična imena i nazive korporacija (**CONOR.SR**). U Srbiji se za sada odbija redakcija normativnih zapisa, a normativna kontrola još nije uspostavljena.

U svim drugim sistemima COBISS, u okviru COBISS.Net, u kojima trenutno još ne postoje normativne baze podataka, odvija se redakcija relevantnih podataka u bibliografskim bazama podataka. Tako, će redigovani podaci kasnije poslužiti kao osnova za uspostavljanje odgovarajućih normativnih baza podataka.

2.1.2.1 Strane normativne baze podataka

U programskoj opremi COBISS, omogućeno je preuzimanje zapisa iz normativne datoteke imena **LC/NAF**² – Library of Congress/NACO Authority File.

LC/NAF je normativna datoteka u kojoj se nalazi više miliona normativnih zapisa za imena, koje su unele biblioteke – učesnice u programu NACO (Name Authority Cooperative Program), jednom od međunarodnih programa kooperativne katalogizacije PCC (Program for Cooperative Cataloging) koji usklauđuje Kongresna biblioteka (Library of Congress). Datoteka sadrži zapise za lična imena, nazive korporacija, sastanaka i političko-teritorijalnih jedinica, te zapise za jedinstvene naslove, naslove knjižnih zbirki i pristupne tačke za ime/naslov. Datoteka se dopunjuje više puta godišnje, a zapisi u njoj su u formatu MARC 21.

2.1.3 Arhivske baze podataka

Arhivske baze podataka namenjene su pohranjivanju svih verzija bibliografskih i normativnih zapisa. Arhivske baze podataka pune se prilikom kreiranja,

² Datoteka je ranije bila uključena u sistem COBISS.SI pod nazivom LC NAMES.

ažuriranja ili brisanja zapisa. Svaka verzija zapisa, koju katalogizator pohrani u bazu podataka COBIB, CONOR ili SGC, pohranjuje se i u arhivsku bazu u kojoj dobija svoj identifikacioni broj, a prethodne verzije se ne prekrivaju.

U sistemu COBISS.SI, za svaki bibliografski zapis iz baze podataka COBIB.SI i za svaki normativni zapis iz baze podataka CONOR.SI mogu da se proveriti i ispišu sve prethodne verzije zapisa od 2007. godine nadalje. Za normativne zapise iz baze podataka SGC mogu se proveriti i ispisati sve prethodne verzije zapisa od aprila 2018. godine nadalje, a takođe i neke starije verzije koje su arhivirane prilikom većih promena u rečniku.